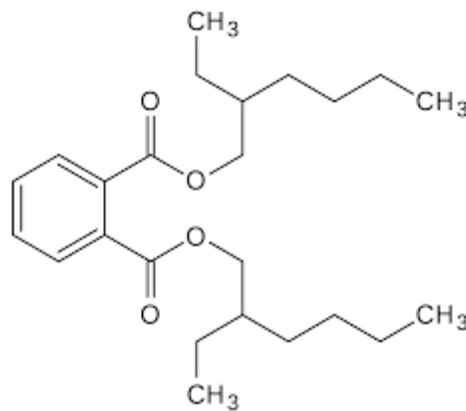

Datum
2022-04-20

Diarienummer
MH-2021-323-23

Kemikalieplan för Trelleborgs kommun 2022–2030

Diethylhexylftalat DEHP

Innehållsförteckning

Förord.....	8
Sammanfattning.....	9
Inledning	10
Farliga ämnen – en problembeskrivning.....	10
Syftet med Kemikalieplanen	13
Avgränsningar	14
Styrdokument med kopplingar till Kemikalieplanen, antagna eller under framtagning	14
Kommunala verksamheternas styrdokument	15
Angränsande och styrdokument som ligger utanför Kemikalieplanen	15
Mål och åtgärder i Kemikalieplanen.....	16
Övergripande mål: Miljökvalitetsmålet Giftfri Miljö	16
Trelleborgs kommuns Miljömålsprogram 2021–2030, styrdokument till Kemikalieplanen.....	16
Miljömålsprogrammet, Inriktning 4. Giftfri Livsmiljö, mål 7	16
Åtgärdsförslag mål 7:	16
Miljömålsprogrammet, Inriktning 4. Giftfri Livsmiljö, mål 8	16
Åtgärdsförslag mål 8	17
Miljömålsprogrammet, Inriktning 1. God Bebyggd Miljö, mål 1	17
Åtgärdsförslag mål 1	17
Miljömålsprogrammet, Inriktning 2. Vatten i balans, mål 3	17
Åtgärdsförslag mål 3	17
Miljömålsprogrammet, Inriktning 2. Vatten i balans, mål 4	17
Åtgärdsförslag mål 4:	17
Hållbarhetspolicy för Trelleborgs kommun.....	17
Kemikalieplanens inriktningsmål	18
Prioriteringar.....	18
Målgrupp	18
Ansvar, genomförande och uppföljning	19
Revidering av Kemikalieplanen	19
Lagstiftningen kring kemikaliefrågorna	19
Inriktningsmål, effektmål och åtgärder	20

Inriktningsmål 1. Exponeringen av människor och miljön för farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor i Trelleborgs kommun ska minska.	20
Effektmål:.....	20
Effektmål 1 a) Exponeringen av människor och miljön för farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor i Trelleborgs kommun ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.....	20
Åtgärder.....	21
<i>1.a.1. Samhällsbyggnadsförvaltningens miljöavdelning ska delta i Kemikalieinspektionens och Läkemedelsverkets tillsynskampanjer.....</i>	21
Effektmål 1 b) Barns exponering för farliga kemiska ämnen ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.....	21
Åtgärder.....	21
<i>1.b.1. Handlingsplan för grön, giftfri och strålsäker förskola och skola.....</i>	21
<i>1.b.2. Kommunikation och information till föräldrar. ....</i>	22
<i>1.b.3. Giftfria skolor och förskolor .....</i>	22
<i>1.b.4. Inventering och utfasning av farliga kemiska produkter och varor i kommunala verksamheter och bolag med särskilt fokus på miljöer där barn vistas.....</i>	22
<i>1.b.5. Folkhälsomyndighetens rekommendationer för lokalvård ska följas i kommunala miljöer där barn vistas.....</i>	22
Effektmål 1 c) Plast i miljön ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.	23
Åtgärder.....	23
<i>1.c.1. Handlingsplan för att minska spridningen av mikroplaster och annat mikroskräp i Trelleborgs kommun - Projekt mikroplaster .....</i>	23
<i>1.c.2. Riktlinjer för syntetiska beläggningar .....</i>	24
<i>1.c.3. Upphandlingen fri från mikroplast.....</i>	24
<i>1.c.4. Bevaka utveckling och användning av syntetiska nanopartiklar.....</i>	24
Effektmål 1 d) Läkemedelsrester i miljön ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.	24
Åtgärder.....	25
<i>1.d.1. Insamling av överblivna läkemedel, allmänheten .....</i>	25
<i>1.d.2. Bevaka utvecklingen av reningsmetoder för läkemedelsrester.....</i>	25
Effektmål 1 e) Riskerna vid hanteringen av kemiska produkter och varor ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.	25
Åtgärder.....	25

<i>1.e.1. Förvaltningarna och bolagen ska ta fram säkerhetsdatablad på samtliga hanterade kemiska produkter och varor.</i>	25
Inriktningsmål 2. Den totala mängden farliga ämnen ska minska.	26
Effektmål:.....	26
Effektmål 2 a) Innehållet av farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor som används i kommunens förvaltningar och bolag ska minska från utgångsläget år 2023 till år 2030. Varje förvaltning och bolag ska sätta upp sina egna genomförbara mål avseende utfasningsämnen, riskminskningsämnen, ämnen på kandidatförteckningen samt hormonstörande ämnen.	26
Åtgärder.....	27
2.a.1. Inventeringar och utredningar	27
2.a.2. Kemikalieförteckningar och utfasning	27
2.a.3. Inventering och utfasning av farliga kemiska produkter och varor i kommunala förvaltningar och bolag med särskilt fokus på miljöer där barn vistas.....	27
2.a.4. Kommunal databas för farliga ämnen.....	27
Effektmål 2 b) Kemikaliekrav i upphandling och inköp ska tas fram senast 2024.....	28
Åtgärder.....	29
2.b.1. Riktlinjer för kemikaliekrav i upphandling och inköp ska tas fram och följs upp.....	29
2.b.2. Stöd till förvaltningarna, bolagen och upphandlingsenheten	29
2.b.3. Inköpsvägledning/inköpsguider/handlingsplaner ska tas fram	29
2.b.4. Framtagning av kriterier för upphandling av kemiska produkter, och varor till kommunala verksamheter. Mål 7.5	29
Framtagning av kriterier för upphandling är svåra att göra generella och sker i samband med respektive upphandling. Det är möjligt att använda sig av Upphandlingsmyndighetens miljökriterier, och att beställaren avgör nivån med stöd och samverkan av Samhällsbyggnadsförvaltningen och Kommunstyrelsens Hållbarutvecklingsavdelning.	29
Effektmål 2 c) Giftfriare/Miljövänligare byggande.	30
Åtgärder.....	30
2.c.1. Kriterier för byggande och renovering	30
2.c.2. Rutiner för dokumentation.....	30
Effektmål 2 d) Användning av bekämpningsmedel på kommunens mark ska minska.	31
Åtgärder.....	34

2.d.1. Möjlighet till kemikaliefritt brukande/ekologisk odling	34
2.d.2. Användningen av bekämpningsmedel på kommunens mark ska minska	34
2.d.3. Vägledning för handläggning av ansökan/anmälan för spridning av bekämpningsmedel på kommunens mark	34
Inriktningsmål 3. Förvaltningarnas och kommunala bolagens samt allmänhetens kunskap om kemikalier och dess skadeverkningar ska öka.	35
Effektmål	35
Effektmål 3 a) Förvaltningarnas och kommunala bolagens kunskap om kemikalier och dess skadeverkningar ska öka genom att arbeta i ledningsgruppen enligt Handlingsplan för Kemikalieplan för Trelleborgs kommun.....	35
Åtgärder.....	35
3.a.1. Förvaltningarnas och kommunala bolagens kunskap om kemikalier och dess skadeverkningar ska öka genom att arbeta i ledningsgruppen enligt Handlingsplan för Kemikalieplan för Trelleborgs kommun.	35
Effektmål 3 b) Kommunledningsförvaltningens kommunikationsenhet tar tillsammans med förvaltningarna och bolagen, genom miljöavdelningen, fram kommunikationsplan med aktivitetsplan för Kemikalieplanen.	36
Åtgärder.....	36
3.b.1. Kommunikationsplan med aktivitetsplan.....	36
3.b.2. Kommunikationsmaterial publiceras i valda kanaler enligt aktivitetsplanen.....	36
Inriktningsmål 4. Tillsynen över inventering och utfasning av farliga kemiska ämnen, kemiska produkter och varor i kommunala förvaltningar och bolag ska öka	36
Effektmål:.....	37
Effektmål 4 a) Tillsynen över inventering och utfasning av farliga kemiska ämnen, kemiska produkter och varor i kommunala förvaltningar och bolag ska öka.	37
Åtgärder.....	37
4.a.1. Tillsyn över kemikalieförteckningar och utfasning	37
4.a.2. Tillsyn av förvaltningarnas och bolagens användning av säkerhetsdatablad ska minska riskerna vid hanteringen av kemiska produkter och varor	37
Inriktningsmål 5. Samverkan mellan förvaltningarna och kommunala bolagen ska öka.....	38
Effektmål.....	38

Effektmål 5 a) Samtliga förvaltningar och kommunala bolag ska arbeta i samverkan i ledningsgruppen enligt Handlingsplan för Kemikalieplan i Trelleborgs kommun.	38
Åtgärder.....	38
<i>5.a.1. Samtliga förvaltningar och kommunala bolag ska arbeta i samverkan i ledningsgruppen enligt Handlingsplan för Kemikalieplan i Trelleborgs kommun. ....</i>	<i>38</i>
Inriktningsmål 6. Samverkan mellan Trelleborgs kommun och andra aktörer i kommunen ska öka.	38
Effektmål:.....	39
Effektmål 6 a) Senast 2023 ska samverkan mellan Trelleborgs kommun och andra aktörer i kommunen ha etablerats enligt Handlingsplan för Kemikalieplan i Trelleborgs kommun.....	39
Åtgärder.....	39
<i>6.a.1. Samverkan mellan Trelleborgs kommun och andra aktörer ska etableras senast 2023 enligt Handlingsplan för Kemikalieplan i Trelleborgs kommun .....</i>	<i>39</i>

Bilaga 1. Lagstiftning

Bilaga 2. Prioriteringar för utfasning och riskminskning av särskilt farliga kemiska ämnen: Utfasningsämnen, prioriterade riskminskningsämnen, SIN-listan, SVHC-ämnen och miljöövervakning

Bilaga 3. Åtgärder i Kemikalieplan för Trelleborgs kommun 2022–2030

Bilaga 4. Handlingsplan för Kemikalieplan för Trelleborgs kommun

Bilaga 5. Sammanställning av remissynpunkter på Kemikalieplan för Trelleborgs kommun 2022–2030 med kostnadsberäkningar

Förord

Kemikalieplan för Trelleborgs kommun 2022–2030 är framtagen för att uppfylla det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, målen i Trelleborgs kommuns miljömålsprogram 2021–2030 med Inriktning 4. Giftfri Livsmiljö (mål 7 och 8), Inriktning 1. God Bebyggd Miljö (mål 1) samt Inriktning 2. Vatten i balans (mål 3 och 4). Även Trelleborgs kommuns Hållbarhetspolicy och de Globala miljömålen har mål som anknyter till Kemikalieplanen.

Trelleborgs miljömålsprogram 2021–2030 är styrdokument till Kemikalieplanen, vilken återfinns som åtgärdsförslag i mål 7.

Kemikalieplanen för Trelleborgs kommun är uppbyggd av inriktningsmål, som anger vilken inriktning kemikaliearbetet ska ha inom olika områden.

För att nå uppsatta mål i Trelleborg ingår förslag till åtgärder som anknyter till det/ska uppfylla det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och mål 1, 3, 4, 7 och 8 i Trelleborgs kommuns miljömålsprogram 2021–2030.

Förslaget till Kemikalieplan för Trelleborgs kommun har tagits fram av Samhällsbyggnadsnämnden, därefter remitterats till samtliga nämnder och kommunala bolag för synpunkter, reviderats och sänds därefter till kommunfullmäktige för antagande. Kemikalieplanen med Handlingsplan ska revideras minst en gång per mandatperiod. Trelleborgs kommuns nämnder, förvaltningar och kommunala bolag äger Kemikalieplanen. En Handlingsplan för Kemikalieplanen har tagits fram, där bl.a. arbetssätt och organisation beskrivs. En styrgrupp, en ledningsgrupp och en arbetsgrupp bildas, som gör uppföljningar av arbetet med Kemikalieplanen. Varje nämnd/förvaltning och kommunalt bolag ska utföra sin egen uppföljning genom rapportering årligen, som sedan sammanställs och redovisas av Samhällsbyggnadsnämnden till kommunfullmäktige. Det är viktigt att samtliga nämnder/förvaltningen och kommunala bolag för in kostnaderna för och arbetet med Kemikalieplanen i sina verksamhetsplaner årligen, samt att budget anslås årligen för arbetet.

Sammanfattning

Spridningen av farliga kemiska ämnen i miljön anses vara ett av de största hoten mot ekologisk hållbar utveckling. Antalet kemiska ämnen som finns i kemiska produkter och varor är mycket stort och för många av ämnena råder fortfarande brist på kunskap om effekter, användning och exponering.

Kemikalieplan för Trelleborgs kommun 2022–2030 är framtagen för att uppfylla det viktiga nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö, målen i Trelleborgs kommuns miljömålsprogram 2021–2030 med Inriktning 4. Giftfri Livsmiljö (mål 7 och 8), Inriktning 1. God Bebyggd Miljö (mål 1) samt Inriktning 2. Vatten i balans (mål 3 och 4). Även Trelleborgs kommuns Hållbarhetspolicy och de Globala miljömålen har anknytning till Kemikalieplanen. Kemikalieplanen ingår som åtgärdsförslag i mål 7 Trelleborgs kommuns Miljömålsprogram 2021–2030. Kemikalieplanen ska vara ett verktyg och medel för att minska tillförseln och exponeringen av miljö- och hälsofarliga kemiska ämnen till människor, luft, mark och vatten i Trelleborgs kommun. Kemikalieplanen är uppbyggd kring följande inriktningsmål:

1. Exponeringen av människor och miljön för farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor i Trelleborgs kommun ska minska.
2. Den totala mängden farliga ämnen ska minska.
3. Förvaltningarnas och kommunala bolagens samt allmänhetens kunskap om kemikalier och dess skadeverkningar ska öka.
4. Tillsynen över inventering och utfasning av farliga kemiska produkter och varor i kommunala verksamheter och bolag ska öka.
5. Samverkan mellan förvaltningarna och kommunala bolagen ska öka.
6. Samverkan mellan Trelleborgs kommun och andra aktörer i kommunen ska öka.

Till varje inriktningsmål hör ett effektmål med tillhörande åtgärder, som ska uppfylla inriktningsmålen. Inriktningsmålen ska ligga till grund för att kunna uppfylla det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö och målen i Trelleborgs kommuns miljömålsprogram 2021–2030. En sammanställning av åtgärderna har bifogats. Kemikalieplanen ska antas av kommunfullmäktige, och ska ägas och uppföljas av Trelleborgs kommuns nämnder, förvaltningar och kommunala bolag, och uppföljningar ska sammanställas av Samhällsbyggnadsnämnden. Till Kemikalieplanen har en Handlingsplan tagits fram, där arbetssätt och organisation ingår. En styrgrupp, en ledningsgrupp och en arbetsgrupp bildas, som gör uppföljningar av Kemikalieplanen. Trelleborgs kommuns förvaltningar, kommunala bolag och övriga aktörer i kommunen ska arbeta för att totala mängden farliga ämnen och exponeringen för farliga ämnen ska minska samt arbeta för utfasning och riskminskning av de särskilt farliga ämnena. De särskilt farliga ämnen som ska prioriteras för utfasning och riskminskning avser kemiska ämnen som är utfasningsämnen, riskminskningsämnen samt hormonstörande ämnen.

Inledning

Farliga ämnen – en problembeskrivning

Sedan andra världskriget har ett snabbt ökande välstånd och höjd levnadsstandard medfört att kemikalieproduktionen har ökat. År 1950 producerades ca 7 miljoner ton kemikalier i världen – idag 2021 produceras över 400 miljoner ton, I Sverige används enligt Kemikalieinspektionens produktregister drygt 120 000 aktiva produkter innehållande drygt 16 000 ämnen.

Antalet kemiska ämnen som används i produktion av kemiska produkter och varor är mycket stort och för många av ämnena råder fortfarande brist på kunskap om effekter, användning och exponering. Forskning visar på allt starkare samband mellan folksjukdomar och påverkan från industrikemikalier som vi utsätts för i låga doser under lång tid. Kemiska ämnen finns i vår omgivning dygnet runt alla dagar på året.

Spridningen av farliga kemiska ämnen i miljön anses vara ett av de största hoten mot ekologisk hållbar utveckling. Giftfri miljö är ett av de sexton nationella miljö kvalitetsmålen som tillsammans har kopplingar till åtta av FN:s globala hållbarhetsmål.

Det nationella miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö definieras som:

”Förekomsten av ämnen som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystem är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.”

Vi utsätts dagligen för en ökande mängd kemiska ämnen. Vi får dem i oss genom att dricka, äta, andas och genom huden. Barn är särskilt utsatta, eftersom de är mer sårbara, rör sig mer, djupandas mer, får en högre koncentration av föroreningar i kroppen på grund av sin mindre storlek, och har ett immunförsvar som inte är full utvecklat. Dessa ämnen ingår i produkter som vi använder varje dag. Det varnas för vad som kan hända när vi utsätts för många kemikalier samtidigt – den så kallade cocktaileffekten.

Kemikalier finns i möbler, leksaker, elektronik, kläder, färg, rengöringsmedel, plast, läkemedel, kosmetiska produkter, bekämpningsmedel i livsmedel, byggvaror och alla andra saker hemma. Många av dem är farliga. Barn är känsligare för farliga kemikalier än vuxna. De tillbringar också mycket tid på golvet bland damm där kemikalier från möbler och olika produkter samlas. De minsta barnen undersöker föremål genom att stoppa dem i munnen. För att minska påverkan arbetar Kemikalieinspektionen årligen med provtagningar av olika varor och kemiska produkter för att påvisa att de kan innehålla förbjudna ämnen och förhöjda halter av ämnen med haltbegränsningar.

Ingen vet ännu säkert vad som händer när de vi utsätts för många olika kemikalier samtidigt, men det finns tydliga tecken på att fertiliteten kan påverkas negativt samtidigt som fler kan drabbas av cancer, missbildningar, ADHD, autism, övervikt, diabetes, hjärt-kärlsjukdomar och auto-immuna sjukdomar. En faktor som bidrar

starkt till dessa sjukdomar och som har fått större fokus är kostens sammansättning och betydelse. Glyfosat är ett exempel – där det finns starka indicier på att det bidrar till de s.k. välfärdssjukdomarna. Halten av glyfosat och dess nedbrytningsprodukt AMPA ökar i yt- och grundvatten.

De ämnesgrupper vi utsätts för kan vara tungmetaller (kadmium, bly, koppar, krom, kvicksilver, nickel och zink), bromerade flamskyddsmedel, perfluorerade alkylsulfonater PFAS, speciellt PFOS (perflouroktansulfonat), dioxiner och PCB (polyklorerade bifenyler), ftalater, organiska tennföreningar, bekämpningsmedel, nanopartiklar och tobak.

Vid uppföljning av de nationella miljö kvalitetsmålen 2017 gjordes bedömningen att målet Giftfri miljö inte kunde nås till mååret 2020. Inget av de åtta etappmålen för *Farliga ämnen* i miljömålssystemet bedömdes heller kunna nås i tid. Det finns med andra ord ett stort behov av ett samlat strategiskt arbete för att minska skadliga miljö- och hälsoeffekter orsakade av kemiska ämnen. I dag saknas mycket kunskap om var farliga kemiska ämnen finns och hur exponeringsvägarna ser ut. Frågorna är komplexa och de goda exemplen är ännu för få.

Miljöarbete på lokal nivå har tidigare visat sig vara effektivt, men för större framgång och resurseffektivitet kan arbetet med kemikalieplanen med fördel bedrivas i samverkan med andra kommuner.

I oktober 2020 presenterade EU-kommissionen sin Kemikaliestrategi för hållbarhet – På väg mot en giftfri miljö. Strategin har en hög ambitionsnivå och går väl i linje med de frågor som Sverige drivit under många år. Det handlar till exempel om PFAS och hormonstörande ämnen.

Begränsningsåtgärder är visserligen effektiva, men för bioackumulerande och svårnedbrytbara ämnen som redan är spridda i varor, byggnader och miljön sker minskningen långsamt.

Stigande konsumtion och ökad kemikalie- och varuproduktion bidrar till ökad spridning av farliga ämnen på global nivå. Att den ökade produktionen i hög grad sker i länder med svag kemikaliekontroll bidrar till problemet. Halter av ämnen som inte har uppmärksamats och reglerats kan därigenom öka i miljön.

Exponeringen av människor och miljön för flera välkända miljögifter, såsom PFAS och dioxiner är fortfarande ett problem, även om åtgärder för att minska spridningen av har varit framgångsrika. Förorenade områden saneras, men inte tillräckligt snabbt och nya områden upptäcks. Kadmiumexponering är en känd men hittills otillräckligt åtgärdad kemikali risk för människors hälsa.

Användningen av de allra farligaste kemikalierna, särskilt farliga ämnen, måste upphöra i alla användningar. Det behövs innovation och teknisk utveckling som kan påskynda utfasningen av de farligaste kemikalierna. Då förebyggs allvarliga skador på människor, djur och växter, skador som kan ge effekter under lång tid och med stor spridning

Varor och material måste vara giftfria från början för att en cirkulär ekonomi, med minsta möjliga inverkan på människors hälsa och miljön, ska kunna bli verklighet.

Detta förutsätter en ökad kunskap om faror med kemiska ämnen, information om var de används och det behövs hållbara innovationer. Det bidrar i sin tur till bättre nyttjande av resurser och därmed till minskade klimatutsläpp. Det skapar också möjligheter att stärka svenska företags långsiktiga konkurrenskraft.

Den samlade mängden av farliga ämnen som människor och ekosystem utsätts för behöver minska. Ytterligare steg behöver tas för att göra vardagsmiljön giftfri. Den samlade exponeringen behöver minska under en människas hela liv, genom generationerna, för att skydda barns och ungdomars utveckling. Miljöskulden till framtida generationer måste minska genom att dricksvattnet och livsmedelsresurserna skyddas bättre. Spridningen av farliga ämnen som kan påverka den biologiska mångfalden och naturens ekosystemtjänster måste minska.

Trelleborgs kommuns Miljömålsprogram 2021–2030, är ett styrdokument till 10 lokala miljömål med 5 inriktningar. I inriktning 4. Giftfri Livsmiljö, mål 7, finns Kemikalieplanen angivet som åtgärdsförslag. Kemikalieplanen innehåller ett antal åtgärder, som samtidigt är åtgärdsförslag i mål 7 och 8 i miljömålsprogrammet. Även följande inriktningar och åtgärdsförslag har anknytning till åtgärder i Kemikalieplanen, som Inriktning 2. Vatten i balans, i mål 3: ”Grundvattnet ska fortsatt bibehålla en god kvalitet”, och i mål 4: ”Vattendrag, våtmarker, sjöar och hav ska ha god vattenstatus som möjliggör balans och rik biologisk mångfald”, samt Inriktning 1. God bebyggd miljö, mål 1: ”Kommunen ska utvecklas med en god bebyggelsestruktur och infrastruktur, hushållning med energi och naturresurser och med förutsättningar för en långsiktigt god livskvalitet i vardagsmiljön.

Åtgärdsförslagen i mål 7 och mål 8 i miljömålsprogrammet ska bidra till att vi har en möjlighet att nå målen till år 2030 genom att vi gemensamt i kommunens verksamheter och bolag aktivt med olika insatser arbetar för en Giftfri Miljö och för att mänsklig exponering för miljögifter och andra farliga ämnen ska minimeras med särskilt fokus på att skydda barn. Åtgärdsförslagen i mål 8 i Miljömålsprogrammet ska bidra till att tillförseln av miljögifter och andra farliga ämnen till mark, ytvatten, grundvatten, hav och luft ska minimeras.

Syftet med Kemikalieplanen

Syftet med Kemikalieplanen är att den ska vara ett verktyg och medel för att minska tillförseln och exponeringen av miljö- och hälsofarliga kemiska ämnen till människor, luft, mark och vatten i Trelleborgs kommun.

Vidare är syftet med Kemikalieplanen att arbeta med kemikaliefrågorna på ett sätt så vi kan nå miljökvalitetsmålet Giftfri miljö och målen i Trelleborgs kommuns Miljömålsprogram 2021-2030, Inriktning 4. Giftfri Livsmiljö i kommunens miljömålsprogram, mål 7 och 8, Inriktning 1. God Bebyggd Miljö, mål 1, samt Inriktning 2. Vatten i balans, mål 3 och 4. Uppdraget för Kemikalieplanen finns i Trelleborgs kommuns Miljömålsprogram 2021-2030, mål 7, enligt åtgärdsförslaget ” Kemikalieplan ska färdigställas, antas i KF, implementeras och följas upp.”

För att uppfylla målen i Kemikalieplanen ska förvaltningarna och kommunala bolagen i Trelleborgs kommun arbeta med fokus på 6 inriktningsmål med ett antal tillhörande effektmål och åtgärder. Arbetssättet med åtgärderna framgår av den Handlingsplan för Kemikalieplan som tagits fram, där bland annat arbetssätt och organisation ingår. En styrgrupp, en ledningsgrupp och en arbetsgrupp bildas och som driver Kemikalieplanen framåt. Varje nämnd/förvaltning och kommunalt bolag ska utföra sin egen uppföljning genom rapportering årligen, som sedan sammanställs och redovisas av Samhällsbyggnadsnämnden till kommunfullmäktige.

Syftet är också att samla, systematisera och presentera arbetet med kemikaliefrågorna, att höja kompetensen och medvetenheten kring kemikaliefrågorna i förvaltningarna och de kommunala bolagen samt hos allmänheten i Trelleborgs kommun. Samtliga förvaltningar och kommunala bolag ska ha kemikalieförteckningar och en kommunal databas för kemiska produkter och varor ska byggas upp.

Kemikalieplanen ska också lyfta fram prioriteringar och arbetet med den ska bidra till att förebygga risker och framtida kostnader orsakade av felaktiga produktval.

Kemikalieplanen ska remitteras, kommuniceras, implementeras och förankras i kommunen. Samtliga förvaltningar och kommunala bolag ska arbeta med planen. En Handlingsplan för framtagande av och arbetet med Kemikalieplanen har tagits fram. Kemikalieplanen ska presentera verktyg för hållbara beteenden i framtiden.

Avgränsningar

I Kemikalieplanen ingår följande inriktningsmål med tillhörande åtgärder:

1. Exponeringen av människor och miljön för farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor i Trelleborgs kommun ska minska.
2. Den totala mängden farliga ämnen ska minska
3. Förvaltningarnas, kommunala bolagens och allmänhetens kunskap om kemikalier och dess skadeverkningar ska öka.
4. Tillsynen över inventering och utfasning av farliga kemiska produkter och varor i kommunala verksamheter och bolag ska öka.
5. Samverkan mellan förvaltningarna och kommunala bolagen ska öka
6. Samverkan mellan Trelleborgs kommun och andra aktörer i kommunen ska öka.

Kemikalieplanen innehåller inriktningsmål enligt ovan, men avgränsas från områdena förorenad mark, VA-frågor, hantering av slam, luftföroreningar och avfallshantering. Dessa frågor hanteras i egna styrdokument utanför Kemikalieplanen eller i miljömålsprogrammets mål, en del i mål 8.

Kemikalieplanen har kopplingar till följande antagna planer, program och styrdokument.

Styrdokument med kopplingar till Kemikalieplanen, antagna eller under framtagning

1. Miljömålsprogram 2021–2030, Inriktning 4. Giftfri livsmiljö, mål 7 och 8, Inriktning 2. Vatten i balans, mål 3 och 4 samt Inriktning 1. God bebyggd miljö, mål 1.
2. Miljömålstemat ”Giftfri och god livsmiljö, Trelleborgs kommun”, Giftfri miljömålet, 2014–2020.
3. Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av bekämpningsmedel 2013.
4. Policy för bekämpningsmedel 2014.
5. ”Handlingsplan för grön, giftfri och strålsäker förskola och skola i Trelleborgs kommun”, antagen i Samhällsbyggnadsnämnden 2017.
6. Trelleborgs kommuns Hållbarhetspolicy.
7. Tekniska serviceförvaltningens Direktiv för Miljöklassad Byggnad – nivå Silver enligt Swedish Green Building Council.
8. Upphandlingskrav (Upphandling och inköp åtgärd 8 i ”Handlingsplan för grön, giftfri och strålsäker förskola och skola i Trelleborgs kommun”).
9. Städkemikalielista Tekniska serviceförvaltningens avdelning Intern Service.
10. ”Handlingsplan för att minska spridningen av mikroplaster och annat mikrokräp i Trelleborgs kommun - Projekt mikroplaster”, antagen i KF 2019.
11. Vägledning för handläggning av ansökan/anmälan om bekämpningsmedel, under framtagning.

Kommunala verksamheternas styrdokument

Det är intressant att komplettera Kemikalieplanen med de kommunala verksamheternas styrdokument som kan finnas hos Trelleborgs Rådhus AB, AB Visit Trelleborg, AB TrelleborgsHem. Trelleborgs Hamn AB, Trelleborgs Energi AB, Trelleborgs Elnät AB, Östersjöterminalen AB, Trelleborgs Fastighets AB, Fastighets AB Skarpskytten AB samt från samtliga förvaltningar.

Angränsande och styrdokument som ligger utanför Kemikalieplanen

1. Renhållningsordningen antagen i KF 25 januari 2021 (Gemensam kretsloppsplan Från avfall till resurs 2021–2030 samt Föreskrifter om avfallshantering)
2. VA-plan (Vatten och avloppsplan) 2020–2024
3. Klimatanpassningsplan för Trelleborgs kommun
4. Natur- och kulturplan 2010
5. Naturplan 2020–2030
6. Handlingsplan för förorenad mark
7. Energiplan, under framtagande, remiss ute

Mål och åtgärder i Kemikalieplanen

Målet för Kemikalieplanen är att uppfylla miljökvalitetsmålet Giftfri Miljö samt att minska människors och miljöns exponering för farliga kemiska ämnen. Målet för Kemikalieplanen är också att uppfylla målen i Trelleborgs kommuns Miljömålsprogram 2021–2030, Inriktning 4. Giftfri Livsmiljö (mål 7 och 8), Inriktning 1. God Bebyggd Miljö (mål 1) samt Inriktning 2. Vatten i balans (mål 3 och 4), som har anknytning till miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, se även bilaga 3

Övergripande mål: Miljökvalitetsmålet Giftfri Miljö

”Förekomsten av ämnen som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna.”

Trelleborgs kommuns Miljömålsprogram 2021–2030, styrdokument till Kemikalieplanen

Miljömålsprogrammet, Inriktning 4. Giftfri Livsmiljö, mål 7

Mänsklig exponering för miljögifter och andra farliga ämnen ska minimeras. Särskilt fokus ska ligga på att skydda barn.

Åtgärdsförslag mål 7:

- 7.1. Lokal Kemikalieplan ska färdigställas, antas i KF, implementeras och följas upp.
- 7.2. Handlingsplan för grön, giftfri och strålsäker förskola och skola ska följas. Pilotförskola kan ut ses som drivande i arbetet med att nå upp till målet att bli 100 procent giftfri, vilken i sin tur kan inspirera övriga att följa efter. Kommunal certifiering kan tas fram.
- 7.3. Inventering och utfasning av farliga kemiska produkter och varor i kommunala verksamheter och bolag med särskilt fokus på miljöer där barn vistas.
- 7.4. Folkhälsomyndighetens rekommendationer för lokalvård ska följas i kommunala miljöer där barn vistas.
- 7.5. Framtagning av kriterier för upphandling av kemiska produkter, och varor till kommunala verksamheter.
- 7.6. Kommunal databas för farliga ämnen ska byggas upp som underlag till utfasning. Digitala kemikalielistor hos bolagen (Trelleborgs Hamn AB och AB TrelleborgsHem) kan inspirera.

Miljömålsprogrammet, Inriktning 4. Giftfri Livsmiljö, mål 8

Tillförsel av miljögifter och andra farliga ämnen till mark, ytvatten, grundvatten, hav och luft ska minimeras, främst med hjälp av nya tekniska lösningar.

Åtgärdsförslag mål 8

- 8.1. Handlingsplan för att minska spridning av mikroplaster ska implementeras och följas upp årligen till KF.
- 8.2. Vägledning ska sättas upp för handläggning av ansökan/anmälan för spridning av bekämpningsmedel på mark och vägar som kommunen äger, förvaltar och utarrenderar.
- 8.3. Markundersökningar ska utföras vid exploateringar.
- 8.4. Provtagning av läkemedelsrester i avloppsvatten ska införas.
- 8.5. Uppströmsarbetet ska fortsätta med provtagning i ledningsnätet för att spåra utsläppskällor.
- 8.6. Fortsätt att driva frågan om möjligheten att omhänderta uppsamlad tång från stränder för utvinning av näringsämnen, i stället för att lägga tillbaka uppsamlade massor till havs.

Miljömålsprogrammet, Inriktning 1. God Bebyggd Miljö, mål 1

Kommunen ska utvecklas med en god bebyggelsestruktur och infrastruktur, hushållning med energi och naturresurser och med förutsättningar för en långsiktigt god livskvalitet i vardagsmiljön

Åtgärdsförslag mål 1

- 1.8. Kommunen ska inspirera till minskad användning av miljö- och hälsofarliga kemikalier i byggnadsmaterial och att i övrigt uppnå god inomhusmiljö. AB TrelleborgsHems arbete med metoder för värmejustering m m kan användas som goda exempel för andra exploatörer.

Miljömålsprogrammet, Inriktning 2. Vatten i balans, mål 3

Grundvattnet ska fortsatt bibehålla en god kvalitet

Åtgärdsförslag mål 3

- 3.1. Uppföljning av kemiska bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter i kommunala vattentäkter, ytvatten och åar ska utökas.

Miljömålsprogrammet, Inriktning 2. Vatten i balans, mål 4

Vattendrag, våtmarker, sjöar och hav ska ha god vattenstatus som möjliggör balans och rik biologisk mångfald.

Åtgärdsförslag mål 4:

- 4.3. Vattendragens status ska bevakas, enligt EU:s ramdirektiv för vatten.
- 4.7. Utsläpp av oljor/drivmedel/kemikalier från fordon i hamnen ska förebyggas

Hållbarhetspolicy för Trelleborgs kommun

Omvärlden ska in!

Kommunens verksamheter ska skapa utvecklande samarbeten med aktörer i sin omvärld, ta vara på bästa teknik och kunskap och våga pröva nya vägar.

Alla ska med!

Utanförskapet i Trelleborgs kommun ska försvinna. Jämställdhet, jämlikhet och delaktighet ska prioriteras.

Genomtänkt resurshushållning!

Alla resurser, såväl naturella, kulturella, humana som ekonomiska, ska användas ansvarsfullt och genomtänkt, företrädesvis i slutna kretslopp. Klimathänsyn ska alltid tas och hållbara transportlösningar.

Bästa livskvalitet!

Alla ska ha förutsättningar till hög livskvalitet genom tillgång till natur, kultur, fritidsaktiviteter och professionell kommunal service. Utsläpp och emissioner ska inte påverka människa eller natur negativt.

Kemikalieplanens inriktningsmål

För att uppfylla miljö kvalitetsmålet Giftfri Miljö samt målen 1, 3, 4, 7 och 8 i Trelleborgs kommuns miljömålsprogram, ska Kemikalieplanen ha följande inriktningsmål som anger vilken inriktning kemikaliearbetet ska ha inom olika områden:

1. Exponeringen av människor och miljön för farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor i Trelleborgs kommun ska minska.
2. Den totala mängden farliga ämnen ska minska.
3. Förvaltningarnas, kommunala bolagens och allmänhetens kunskap om kemikalier och dess skadeverkningar ska öka.
4. Tillsynen över inventering och utfasning av farliga kemiska produkter och varor i kommunala verksamheter och bolag ska öka.
5. Samverkan mellan förvaltningarna och kommunala bolagen ska öka.
6. Samverkan mellan Trelleborgs kommun och andra aktörer i kommunen ska öka.

Prioriteringar

För att nå inriktningsmålen i Kemikalieplanen ska Trelleborgs kommuns förvaltningar och bolag arbeta för att totala mängden farliga ämnen och exponeringen för farliga ämnen ska minska samt arbeta för utfasning och riskminskning av de farliga ämnena. De särskilt farliga ämnen som ska prioriteras för utfasning och riskminskning avses kemiska ämnen som är utfasningsämnen, riskminskningsämnen enligt Kemikalieinspektionens PRIO-verktyg eller ämnen på den s.k. kandidatförteckningen i Reach-förordningen. Utfasningsämnen är utpekade av Kemikalieinspektionen som ämnen som har så allvarliga egenskaper att de inte bör användas. Prioriterade riskminskningsämnen är utpekade av Kemikalieinspektionen som ämnen som bör ges särskild uppmärksamhet. I Kemikalieinspektionens PRIO-verktyg pekas ämnen med klassificering CMR, PBT och vPvB (cancerframkallande, mutagena, reproduktionstoxiska, persistenta, bioackumulerande, toxiska samt mycket persistenta och mycket bioackumulerande) ut som särskilt farliga ämnen, se vidare bilaga 2.

Målgrupp

Alla medborgare i Trelleborgs kommun är målgrupp för Kemikalieplanen och dess måluppfyllelse och ska få uppleva en minskad exponering för farliga kemiska ämnen och produkter samt minskade risker vid användningen av kemiska ämnen och kemiska produkter i kommunen.

Ansvar, genomförande och uppföljning

Kommunstyrelsens styrgrupp har det yttersta ansvaret för Kemikalieplanen genom det antagna miljömålsprogrammet. Genomförande och uppföljning av Kemikalieplan ska ske i arbetet enligt Handlingsplan för Kemikalieplanen för Trelleborgs kommun. För att genomföra Kemikalieplanen ska en arbetsorganisation startas upp bestående av förvaltningar och kommunala bolag i Trelleborgs kommun. Arbetsorganisationen består av en styrgrupp, en ledningsgrupp samt en arbetsgrupp, och ska arbeta för att nå målen i Kemikalieplanen. Arbetet leds av arbetsgruppen och ledningsgruppen. Ansvaret och kostnaderna för de olika åtgärderna ska anges enligt bilaga 3.

För att uppnå miljökvalitetsmålet Giftfri Miljö samt målen i Trelleborgs kommuns miljömålsprogram ska kunskapsnivån om kemikaliers koppling till hälso- och miljöproblem öka hos förvaltningarna, bolagen och allmänheten öka, enligt inriktningsmål 3. Vidare ska innehållet av farliga kemiska ämnen i kemiska produkter vid upphandling minska, enligt inriktningsmål 1. Målen innebär även att risker vid användningen av kemiska ämnen och kemiska produkter i kommunen samt exponeringen ska minska, enligt inriktningsmål 1 och 2. Samverkan ska öka mellan förvaltningarna, bolagen samt andra aktörer i kommunen.

Uppföljning av Kemikalieplanen ska också ske via Samhällsbyggnadsnämndens sammanställning av förvaltningarnas och de kommunala bolagens årliga rapportering till kommunfullmäktige. Uppföljning ska ske årligen över att antalet utfasningsämnen, riskminskningsämnen eller ämnen på kandidatförteckningar vid upphandlingen minskar över tid från utgångsläget år 2023 till år 2030, enligt inriktningsmål 2. Verksamheterna och förvaltningarna ska också kunna visa att de har kunskap om och följer miljöbalken, Reach- och CLP-förordningarna, enligt inriktningsmål 3. Samhällsbyggnadsförvaltningen utövar tillsyn enligt miljöbalken över att detta sker.

En kommunal databas för kemiska ämnen och produkter för farliga ämnen som underlag till utfasning ska bygga upp. Förvaltningarna och bolagen ska upprätta kemikalieförteckningar, med uppgifter om utfasningsämnen, riskminskningsämnen eller ämnen på kandidatförteckningen. Förvaltningarna och bolagen ska också upprätta utfasningsplaner eller handlingsplaner för utbyte för dessa ämnen.

Revidering av Kemikalieplanen

Revidering av Kemikalieplanen ska ske vid behov, men minst en gång per mandatperiod.

Lagstiftningen kring kemikaliefrågorna

Hantering av kemikalier regleras i miljöbalken, i olika EU-förordningar (såsom Reach-, CLP-, kosmetika- och bekämpningsmedelsförordningarna), marknadskontrollförordningen, EU-direktiv, samt i Kemikalieinspektionens föreskrifter. Miljöbalkens allmänna hänsynsregler: kunskapskravet, försiktighetsprincipen och produktvalsprincipen gäller för alla och ligger till grund för arbetet med Kemikalieplanen. Se vidare bilaga 1.

Läs mer om hänsynsreglerna och andra regelverk kopplade till kemikalieplanen i bilaga 1 och på www.kemi.se/hitta-direkt/lagar-och-regler och www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Rattsinformation/Miljobalken/.

Inriktningsmål, effektmål och åtgärder

Inriktningsmål 1. Exponeringen av människor och miljön för farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor i Trelleborgs kommun ska minska.

Inriktningsmål 1. Exponeringen av människor och miljön för farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor i Trelleborgs kommun ska minska, finns i miljömålsprogrammets Mål 7. Mänsklig exponering för miljögifter och andra farliga ämnen ska minimeras. Särskilt fokus ska ligga på att skydda barn. För att kunna minska exponeringen av människor och miljön för farliga ämnen i kemiska produkter varor ska kvantitativa data tas fram via inventering av utgångsläget av exponeringen utförd av arbetsgruppen och ledningsgruppen.

Effektmål:

1 a) Exponeringen av människor och miljön för farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor i Trelleborgs kommun ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.

1 b) Barns exponering för farliga kemiska ämnen ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.

1 c) Plast i miljön ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.

1 d) Läkemedelsrester i miljön ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget 2023 till år 2030.

1 e) Riskerna vid hanteringen av kemiska produkter och varor ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.

Effektmål 1 a) Exponeringen av människor och miljön för farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor i Trelleborgs kommun ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.

Exponeringen av människor och miljön för farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor i Trelleborgs kommun ska minska. Ett realistiskt effektmål är att exponeringen ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.

Exponeringen av människor och miljön för farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor i Trelleborgs kommun ska minska. Ett realistiskt effektmål är att exponeringen ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030. För att nå detta effektmål måste ett antal åtgärder vidtas inom inriktning 1, men även inom andra inriktningar, såsom Samhällsbyggnadsförvaltningens tillsyn enligt miljöbalken i butiker samt Samhällsbyggnadsförvaltningens deltagande i Kemikalieinspektionens och Läkemedelsverkets nationella tillsynsprojekt.

Samhällsbyggnadsförvaltningens miljöavdelnings tillsynsarbete är ett viktigt verktyg för att kontrollera att kemikaliehanteringen i kommunen sker på ett säkert

sätt samt att exponering av människor och miljön för farliga kemiska ämnen i kemiska produkter ska minska. Tillsynen avser både hantering och produktval. I tillsynen ingår att kontrollera att företagen arbetar med utfasning av utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen och att det arbetar för att minimera riskerna med kemikaliehanteringen. Kontroll av kemikalier i varor är viktiga tillsynsområden för kommuner. Kemikalieinspektionen och Läkemedelsverket bjuder återkommande in kommuner och länsstyrelser till att vara med i samverkansprojekt inom kemikalietillsynsområdet. Syftet är att öka kunskapen om aktuellt regelområde och bidra till mer enhetlig och effektiv tillsyn över landet.

Miljöbalkens allmänna hänsynsregler lägger stort ansvar på verksamhetsutövare att se till att verksamheten inte skadar människors hälsa och miljö, att arbeta för att minska miljöpåverkan, att göra bra produktval och att ha den kunskap som krävs för att uppfylla miljöbalkens krav. Miljöbalkens allmänna hänsynsregler och övrig lagstiftning finns i bilaga 1.

Åtgärder

1.a.1. Samhällsbyggnadsförvaltningens miljöavdelning ska delta i Kemikalieinspektionens och Läkemedelsverkets tillsynskampanjer

Tillsynsmyndigheten ska delta i Kemikalieinspektionens avseende kemiska produkter och varor samt Läkemedelsverkets tillsynskampanjer avseende kosmetiska och hygieniska produkter när det är möjligt. Speciellt viktigt kan bli tillsyn av kosmetiska och hygieniska produkter, som kan innehålla mikroplaster och kvicksilver. **Mål 8**

Ansvariga: Samhällsbyggnadsnämnden

Effektmål 1 b) Barns exponering för farliga kemiska ämnen ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.

I arbetet med att minska riskerna med farliga kemiska ämnen är barn särskilt viktiga. Det beror bland annat på att barns kroppar inte är färdigutvecklade och att störningar på utveckling av exempelvis nervsystem, fortplantningsorgan och immunsystem kan få stora negativa konsekvenser för barnets framtida liv.

Barn exponeras dessutom mer för kemiska ämnen än vuxna på grund av att de andas, dricker och äter mer i förhållande till sin kroppsvikt. Små barn utforskar sin omgivning med munnen, har en tunn och ömtålig hud och vistas nära golvet där de exponeras för kemiska ämnen bundna till damm.

Åtgärder

1.b.1. Handlingsplan för grön, giftfri och strålsäker förskola och skola

Handlingsplanen är framtagen enligt lokalt miljömål 4 i Giftfri miljö-målet i miljömålsprogram 2014–2020. Handlingsplanens 26 åtgärder finns inlagda i STRATSYS, och varje förskola och skola ska arbeta med dessa åtgärder och rapportera vad som görs avseende varje åtgärd. Handlingsplanen ingår som åtgärdsförslag i Miljömålsprogram 2021–2030, mål 7. Åtgärdsförslag: ”Handlingsplan för grön, giftfri och strålsäker förskola och skola ska följas. Pilotförskola kan ut ses som drivande i arbetet med att nå upp till målet att bli 100

procent giftfri, vilken i sin tur kan inspirera övriga att följa efter. Kommunal certifiering kan tas fram.” **Mål 7.2, 7.4**

Ansvariga: Bildningsnämnden, Samhällsbyggnadsnämnden

1.b.2. Kommunikation och information till föräldrar.

Tas fram med stöd av miljömålsprogram 2021–2030 och ”Handlingsplan för grön, giftfri och strålsäker förskola och skola”. Kommunikationsenheten lägger ut information på Trelleborgs hemsida och sociala medier **Mål 7.2, 7.4**

Ansvariga: Kommunstyrelsens kommunikationsenhet, med medverkan av Bildningsnämnden

1.b.3. Giftfria skolor och förskolor

Miljösamverkan Skåne har tagit fram **Kemikaliesmart Skåne** - presentation för skola och förskola, med webbplatsen Kemikaliesmart Skåne – Vi formar barnens miljö. Hemsidan är framtagen tillsammans med antal skånska kommuner för att samla information till pedagoger, skolpersonal och vårdnadshavare för att skapa en kemikaliesmart miljö med fokus på barns och ungdomars hälsa och välbefinnande. Kemikaliesmart förskola och skola - Miljösamverkan Skåne (miljosamverkanskane.se). **Mål 7.2**
Hemsidan kan användas av bildningsförvaltningen och kommuniceras till föräldrar. [Kemikaliesmart förskola och skola - Miljösamverkan Skåne \(miljosamverkanskane.se\)](http://kemikaliesmart.forskolaochskola-miljosamverkanskane.se)

Ansvariga: Bildningsnämnden

1.b.4. Inventering och utfasning av farliga kemiska produkter och varor i kommunala verksamheter och bolag med särskilt fokus på miljöer där barn vistas.

Inventering och utfasning av farliga kemiska produkter och varor i kommunala verksamheter och bolag med särskilt fokus på miljöer där barn vistas kommer att ske parallellt med upprättande av kemikalieförteckningar och kommunal databas. **Mål 7.3.**

Ansvariga: Bildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden

1.b.5. Folkhälsomyndighetens rekommendationer för lokalvård ska följas i kommunala miljöer där barn vistas.

Folkhälsomyndighetens rekommendationer för lokalvård ska följas i kommunala miljöer där barn vistas. I Folkhälsomyndighetens allmänna råd 2014:19 om lokalvård i skolor, förskolor och fritidshem finns råd och riktvärden för frekvens och omfattning av lokalvård med mera. Frekvensen för lokalvård bör anpassas till den belastning som lokalerna utsätts för av elever, personal och verksamhet. **Mål 7.4.**

Ansvariga: Tekniska servicenämndens avdelning för Internservice, Bildningsnämnden, Samhällsbyggnadsnämnden

Effektmål 1 c) Plast i miljön ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.

Spridning av plast är ett stort hot mot alla vattenecosystem. Mikroplastpartiklar härstammar i de flesta fall från större plastprodukter som bryts ner till allt mindre partiklar. Plast kan finnas kvar i miljön i hundratals eller till och med tusentals år. Mikroplast finns i dag i alla ekosystem.

Ett av problemen knutna till mikroplast är att de kan misstas för mat i de lägre trofinivåerna, till exempel hos djurplankton, och därmed sprids näringsbrist uppåt i näringskedjorna. Plasten innehåller ofta farliga additiv, såsom mjukgörare, som i sig kan vara skadliga för organismerna. Mikroplastpartiklarna fungerar också som små miljögiftsmagneter som drar till sig miljögifter som därmed anrikas i näringskedjorna.

I dag finns ingen tydlig bild av spridning och effekter av mikroplast, men den största spridningsvägen ut till sjöar och hav anses vara dagvatten. Däck- och vägslitage, syntetiska beläggningar (såsom konstgräs, löparbanor och beläggningar på lekplatser), båtottenfärger, tvätt av textilier, och nedskräpning utgör stora källor. Syntetiska fibrer såsom fleece, akryltextil och goretex samt kosmetiska- och hygieniska produkter innehåller mikroplastpartiklar är relativt små källor, men ändå viktiga att hantera. I haven uppskattar man ungefär 8 % är syntetiska fibrer, så kallade mikroplaster, medan 80 % är fiberfragment av cellulosa eller textilfibrer såsom bomull. Det mesta av mikroplasten som når reningsverket skiljs 40 % av i slammet. I dag finns inte mycket kunskap kring effekter av mikroplast i markekosystem.

Åtgärder

1.c.1. Handlingsplan för att minska spridningen av mikroplaster och annat mikrokröp i Trelleborgs kommun - Projekt mikroplaster

Handlingsplan för att minska spridningen av mikroplaster och annat mikrokröp i Trelleborgs kommun - Projekt mikroplaster” antogs i kommunfullmäktige i september 2019. Sedan dess har Samhällsbyggnadsförvaltningen arbetat med 11 delprojekt med tekniska serviceförvaltningen, bildningsförvaltningen, kultur- och fritidsförvaltningen, kommunledningsförvaltningen, AB TrelleborgsHamn, Trelleborgs Hamn AB och AB Visit Trelleborg för att minska spridningen av mikroplaster. I Handlingsplanen ingår följande delprojekt:

1. Rening av dagvattenutsläpp
2. Konstgräsplaner
3. Gummibaserade fallskyddsytor och multiplaner
4. Industriell produktion och hantering av primärplast
5. Tvätt av syntetfibrer
6. Båtottenfärger (småbåtshamnarna)
7. Nedskräpning. Städa Sverige, Håll Sverige Rent
8. Upphandling i Trelleborgs kommun
9. Avloppsreningsverkens roll av utsläpp av mikropartiklar och läkemedelsrester i utgående vatten och slam
10. Rening av havet utanför Trelleborgs kommuns kust
11. Information.

Arbetet fortsätter löpande med förvaltningarna och kommunala bolagen. Arbetet redovisas årligen till kommunfullmäktige i samband med årsredovisning. **Mål 8.1**

Ansvariga: Tekniska servicenämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Bildningsnämnden, Kommunstyrelsen, Trelleborgs Hamn AB, AB TrelleborgsHem, AB Visit Trelleborg, Samhällsbyggnadsnämnden

1.c.2. Riktlinjer för syntetiska beläggningar

Riktlinjer för anläggande, material och skötsel av konstgräsplaner samt andra syntetiska beläggningar och material såsom gummibaserade fallskyddsytor och multiplaner ska tas fram. Samhällsbyggnadsförvaltningen har bedrivit tillsyn enligt Miljösamverkan Skånes projekt ”Reducera uppkomsten av mikroplaster från konstgräsplaner”, och diskussionen om material och skötsel fortsätter med tekniska serviceförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen. Stadsmiljöavdelningen och Fastighetsavdelningen ska delta i framtagandet av riktlinjerna. I riktlinjerna bör fokus ligga på skötsel av dagvattenbrunnar snarare än en minst 50 % minskning av mängden material. Samhällsbyggnadsförvaltningen ska även bedriva tillsyn på privata fastighetsägare, som äger gummibaserade fallskyddsytor och multiplaner.

Mål 8.1

Ansvariga: Tekniska servicenämndens Fastighetsavdelning, Samhällsbyggnadsnämnden, med medverkan av Bildningsnämnden

1.c.3. Upphandlingen fri från mikroplast

Vid upphandling av kosmetiska- och hygieniska produkter ska krav ställas på att mikroplast inte förekommer, se även Effektmål 2 b) KemikaliekraV i upphandling och inköp ska tas fram senast 2025. **Mål 8.1**

Ansvariga: Tekniska servicenämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Bildningsnämnden, Kommunstyrelsen, Trelleborgs Hamn AB, AB TrelleborgsHem, AB Visit Trelleborg, Samhällsbyggnadsnämnden

1.c.4. Bevaka utveckling och användning av syntetiska nanopartiklar

Många kosmetiska och hygieniska produkter innehåller nanopartiklar, t.ex. solkrämer och scrubbing-krämer. Även läkemedel och olika rengöringsmaterial kan innehålla nanopartiklar. Bevakning av utveckling, skadeverkan och användning av syntetiska nanopartiklar kan behöva begränsas i kommunens upphandling, se även Effektmål 2 b) KemikaliekraV i upphandling och inköp ska tas fram senast 2025. **Mål 7.5**

Ansvariga: Tekniska servicenämnden, Samhällsbyggnadsnämnden

Effektmål 1 d) Läkemedelsrester i miljö ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.

Mycket av de aktiva substanserna i läkemedel renas inte i traditionella avloppsreningsverk, utan hamnar till största delen i utgående vatten. Efter att läkemedel tagits in och verkat i kroppen hamnar det mesta i urinen och så småningom i reningsverkets recipient.

Ämnen i läkemedel är designade till att vara biologiskt aktiva och svårnedbrytbara vilket gör dem till bra läkemedel. Dessa egenskaper skapar också problem när de hamnar i miljön eftersom det oftast behövs mycket små mängder för att ge upphov till effekt hos levande organismer.

Läkemedelsrester har uppmätts i sjöar och vattendrag som tar emot renat avloppsvatten liksom i kustnära havsmiljö. Halterna är mycket låga, oftast långt under ett mikrogram (miljondels gram) per liter. Studier har bland annat visat att hormoner i preventivmedel kan ge upphov till feminisering och reproduktionsstörningar hos fisk i de halter som uppmätts i miljön. Studier har också visat förändringar i beteende hos fisk som exponerats för antidepressiva läkemedel. Det finns också en oro för att spridning av antibiotika i miljön kan bidra till utveckling och utbredning av antibiotikaresistens. Ett bidrag till att minska halterna läkemedel i miljön är att samla in gamla läkemedel som då inte riskerar att spolas ner i avloppet och vidare ut i miljön.

Åtgärder

1.d.1. Insamling av överblivna läkemedel, allmänheten

Kampanj riktad mot allmänheten ska genomföras för insamling av överblivna läkemedel. Dialog med apoteken. Eventuellt ingår åtgärden i Kretsloppsplan 2021–2030. **Mål 8.4**

Ansvariga: Samhällsbyggnadsnämnden, Tekniska servicenämnden

1.d.2. Bevaka utvecklingen av reningsmetoder för läkemedelsrester

Nationell tillsynsplan är på gång. Bevakning av nationell styrning av införande av avancerad rening på avloppsreningsverket, såsom aktivt kol eller ozonbehandling samt bevakning enligt ”Handlingsplan för att minska spridningen av mikroplaster i Trelleborgs kommun – Projekt mikroplaster”. **Mål 8.4**

Ansvariga: Tekniska servicenämnden, Samhällsbyggnadsnämnden

Effektmål 1 e) Riskerna vid hanteringen av kemiska produkter och varor ska ha minskat med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030.

Förvaltningarna och bolagen ska ha minskat riskerna vid hantering av kemiska produkter och varor med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030. För att nå effektmålet måste förvaltningarna och bolagen öka kunskapen kring risker vid hantering och ta fram säkerhetsdatablad för samtliga hanterade kemiska produkter och varor.

Åtgärder

1.e.1. Förvaltningarna och bolagen ska ta fram säkerhetsdatablad på samtliga hanterade kemiska produkter och varor.

Förvaltningarna och kommunala bolagen ska ta fram säkerhetsdatablad på samtliga hanterade kemiska produkter. Även kemikalieförteckningar ska upprättas, enligt åtgärderna 2.a.2 och 4.a.1, se även bilaga 3.

Ansvariga: Samtliga nämnder och bolag

Inriktningsmål 2. Den totala mängden farliga ämnen ska minska.

Inriktningsmålet 2. Den totala mängden farliga ämnen ska minska, anknyter till miljömålsprogrammets Mål 8: ”Tillförsel av miljögifter och andra farliga ämnen till mark, ytvatten, grundvatten, hav och luft ska minimeras, främst med hjälp av nya tekniska lösningar.” Även Mål 7 ”Mänsklig exponering för miljögifter och andra farliga ämnen ska minimeras. Särskilt fokus ska ligga på att skydda barn”, anknyter till inriktningsmål 2.

Effektmål:

- 2 a) Innehållet av farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor som används i kommunens förvaltningar och bolag ska minska från utgångsläget år 2023 till år 2030. Varje förvaltning och bolag ska sätta upp sina egna genomförbara mål avseende utfasningsämnen, riskminskningsämnen, ämnen på kandidatförteckningen samt hormonstörande ämne.
- 2 b) Kemikaliekrav i upphandling och inköp ska tas fram senast 2024.
- 2 c) Giffriare/Miljövänligare byggande ska genomföras senast 2030.
- 2 e) Användning av bekämpningsmedel på kommunens mark ska minska.

Effektmål 2 a) Innehållet av farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor som används i kommunens förvaltningar och bolag ska minska från utgångsläget år 2023 till år 2030. Varje förvaltning och bolag ska sätta upp sina egna genomförbara mål avseende utfasningsämnen, riskminskningsämnen, ämnen på kandidatförteckningen samt hormonstörande ämnen.

I Trelleborgs kommuns förvaltningar och bolag används många olika kemiska produkter och målet är att den totala mängden farliga kemiska ämnen i kommunens förvaltningar och bolag ska minska. Varje förvaltning och bolag ska sätta upp sina egna genomförbara mål avseende utfasningsämnen, riskminskningsämnen, ämnen på kandidatförteckningen samt hormonstörande ämnen från år 2023 till år 2030.

För bättre kontroll och medvetenhet kring kommunorganisationens kemikaliehantering ska alla kommunala förvaltningar och bolag ha aktuella kemikalieförteckningar. I de fall utfasningsämnen och/eller prioriterade riskminskningsämnen, SVHC-ämnen enligt kandidatförteckningen samt hormonstörande ämnen enligt SIN-listan, hanteras, ska utfasningsplaner eller handlingsplaner tas fram för dessa ämnen av förvaltningarna och bolagen i samverkan med Samhällsbyggnadsförvaltningen och ledningsgruppen. Utfasningsplanerna eller handlingsplanerna ska föregås av inventeringar och utredningar.

Inventeringar och utredningar kring utfasning ska påbörjas år 2023. Utfasning av kemiska produkter innehållande utfasningsämnen, riskminskningsämnen, SVHC-ämnen på kandidatförteckningen samt hormonstörande ämnen enligt SIN-listan ska ske enligt förvaltningarnas och bolagens egna uppsatta egna genomförbara mål. De speciellt prioriterade ämnena finns i bilaga 2.

Information om vad en kemikalieförteckning ska innehålla finns på www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledninga/Egenkontroll-miljorapportering/Egenkontroll/Kemikalieforteckning/.

Åtgärder

2.a.1. Inventeringar och utredningar

Samtliga förvaltningar och kommunala bolag, som hanterar kemiska produkter och varor ska inventera och göra utredningar avseende vilka kemiska produkter och varor som hanteras i verksamheten. Inventeringar och utredningar av utgångsläget för effektmålen 1 a- e) för Inriktningsmål 1 behöver utföras för varje verksamhet i arbetet i ledningsgruppen.

Ansvariga: Samtliga nämnder och bolag

2.a.2. Kemikalieförteckningar och utfasning

Samtliga förvaltningar och kommunala bolag, såsom AB Trelleborgshem, Trelleborgs Hamn AB med flera som hanterar kemiska produkter ska ha aktuella kemikalieförteckningar över kemiska produkter och varor. I de fall det hanteras utfasningsämnen och/eller prioriterade riskminskningsämnen, ska det tas fram utfasningsplaner eller handlingsplaner för dessa ämnen, utifrån genomförbara mål. Utfasningsplanerna eller handlingsplanerna ska föregås av inventeringar och utredningar, se åtgärd 2.a.1. ovan. Förvaltningarna och bolagen ska också kunna visa att de har kunskap om och följer miljöbalken, Reach- och CLP-förordningarna. Samhällsbyggnadsförvaltningen utövar tillsyn enligt miljöbalken över att detta sker och leder arbetet i ledningsgruppen. Se även åtgärd 4.a.1, Inriktningsmål 4 i bilaga 3. **Mål 7.3**

Ansvariga: Samtliga nämnder och bolag

2.a.3. Inventering och utfasning av farliga kemiska produkter och varor i kommunala förvaltningar och bolag med särskilt fokus på miljöer där barn vistas.

Inventering och utfasning av farliga kemiska produkter och varor i kommunala förvaltningar och bolag förutsätter att kemikalieförteckningar enligt punkt 2.a.1, Inriktningsmål 2 i bilaga 3 finns på plats. Utfasning ska ske enligt utfasningsplaner eller Handlingsplaner för de prioriterade ämnena som anges i bilaga 2. **Mål 7.3**

Ansvariga: Bildningsnämnden, Kultur- och fritidsnämnden, Samhällsbyggnadsnämnden

2.a.4. Kommunal databas för farliga ämnen

Enligt åtgärdsförslag 7.6 i miljömålsprogrammet ska en kommunal databas för farliga ämnen byggas upp som underlag till utfasning. Digitala kemikalielistor hos bolagen (Trelleborgs Hamn AB och AB TrelleborgsHem) kan inspirera. Inriktningsmål 3 i bilaga 3. Mål 7.6. Ett digitalt kemikaliehanteringssystem kan införas där uppdateringar av upplagda säkerhetsdatablad sköts av systemleverantören. Leverantörerna kan hålla dokumentationen á jour och erbjuda moduler för riskbedömning, substitution och lagstadgade listor. Samhällsbyggnadsförvaltningen kan vara systemansvarig för

kemikaliehanteringssystemets inköp, uppdatering, informationssäkerhet och ha kontakt med systemansvariga på varje förvaltning och kommunalt bolag.

Ansvariga: Samhällsbyggnadsnämnden med medverkan av samtliga nämnder och bolag

Effektmål 2 b) Kemikaliekrav i upphandling och inköp ska tas fram senast 2024

En stor del av kommunens miljö- och hälsopåverkan beror på de varor och tjänster som upphandlas inom och köps in till organisationen. Genom att ställa miljökrav i upphandlingar och inköp kan kommunorganisationen göra stor skillnad.

Kemikaliekrav och redovisning av kemikalieinnehåll i upphandlingar ska leda till att mindre farliga kemiska ämnen handlas upp och till att höja medvetenheten kring varor och tjänsters miljöpåverkan. Kemikaliekrav som kvalitetskrav ska tas fram av den verksamhet som beställer upphandlingen i varje enskilt fall. Samtliga nämnder och bolag deltar utifrån sitt behov i samverkan med Upphandlingsenheten.

Fritt från farliga kemiska ämnen

Det är svårt att ställa generella krav på frånvaro av farliga kemiska ämnen i varor och tjänster. Olika krav måste ställas beroende på vad som ska upphandlas. I vissa fall kan krav på fritt från utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen ställas, i vissa fall är det mer lämpligt att ställa krav på fritt från ämnen på kandidatlistan och i andra kan det vara bättre att ange de H-fraser som inte får förekomma i det som ska handlas upp och köpas in.

Vid upphandling av varor som upphandlingsmyndigheten har hållbarhetskriterier för är det lämpligt att använda dessa. Där det anses möjligt ska krav på spjutspetsnivå användas. Observera att det kan krävas marknadsundersökning innan spjutspetsnivån används som krav. Spjutspetsnivån kan också användas som tilläggs-kriterium. När det inte är möjligt eller lämpligt att använda spjutspetsnivå används avancerad nivå, och i sista hand basnivå.

Vid upphandling av byggvaror är det lämpligt att använda hållbarhetskriterier framtagna av exempelvis Upphandlingsmyndigheten, Sunda Hus, Byggarubedömningen och Basta.

Fritt från mikroplast

Vid upphandling av kosmetiska- och hygieniska produkter ska krav ställas på att mikroplast inte förekommer. Vid upphandling av konstgräsplaner och gummibaserade lek- och fallytor ska krav ställas på material, slutna system och avfallshantering. Bevakning av utveckling och användning av nanopartiklar ska ske.

Fritt från antibakteriella ämnen

Vid upphandling av varor där antibakteriella ämnen inte är nödvändiga ska krav ställas på att sådana inte förekommer.

Krav på tjänster och entreprenader

För tjänster där kemikalieanvändning är en bas för tjänsten ska kemikaliekrav ställas, exempelvis vid klottersanering och städtjänster. Kemikaliekrav ska också ställas på entreprenadarbeten.

Uppföljning

Ställda kemikaliekrav ska följas upp och om uppföljning visar att ställda krav inte uppfylls ska sanktioner vidtas enligt samma rutiner som vid andra avtalsbrott.

Miljömålsprogram 2021–2030, Mål 7, Åtgärdsförslag 7.5

7.5. Framtagning av kriterier för upphandling av kemiska produkter, och varor till kommunala verksamheter.

Åtgärder

2.b.1. Riktlinjer för kemikaliekrav i upphandling och inköp ska tas fram och följs upp

Riktlinjer som säkerställer att kemikaliekrav i upphandling och inköp uppställs och följs upp ska tas fram senast 2025. Riktlinjer är dock svåra att göra generella. Arbetsinsatsen erfordrar medverkan av Samhällsbyggnadsförvaltningen och Hållbarutvecklingsavdelningen. **Mål 7.5**

Ansvariga: Kommunstyrelsens upphandlingsenhet och Hållbarutvecklingsavdelning, i samverkan med Samhällsbyggnadsnämnden

2.b.2. Stöd till förvaltningarna, bolagen och upphandlingsenheten

Samhällsbyggnadsförvaltningen bistår samtliga förvaltningar och bolag avseende krav vid specifika upphandlingar. Samhällsbyggnadsförvaltningen diskuterar med kommunledningsförvaltningens upphandlingsenhet och berörd förvaltning eller bolag vid upphandling av större grupper av upphandlade varor, till exempel städkemikalier, leksaker mm.

Ansvariga: Samhällsbyggnadsnämnden.

2.b.3. Inköpsvägledning/inköpsguider/handlingsplaner ska tas fram

Inköpsvägledning/inköpsguider ska tas fram enligt ”Handlingsplan för grön, giftfri och strålsäker förskola och skola” och ”Handlingsplan för att minska spridningen av mikroplaster i Trelleborgs kommun – Projekt mikroplaster” med flera styrdokument. Framtagande av inköpsvägledning/inköpsguider/handlingsplaner kan göras i samband med kommunens årliga upphandlingsplaner, samt på lite längre sikt tillsammans med en samlad analys av kommunens olika upphandlingsområden. Utifrån detta kan kunskapsuppbyggnad ske inom kommunen. **Mål 7.5**

Ansvariga: Kommunstyrelsens upphandlingsenhet, Samhällsbyggnadsnämnden

2.b.4. Framtagning av kriterier för upphandling av kemiska produkter, och varor till kommunala verksamheter. Mål 7.5

Framtagning av kriterier för upphandling är svåra att göra generella och sker i samband med respektive upphandling. Det är möjligt att använda sig av Upphandlingsmyndighetens miljökriterier, och att beställaren avgör nivån med stöd

och samverkan av Samhällsbyggnadsförvaltningen och Kommunstyrelsens Hållbarutvecklingsavdelning.

Ansvariga: Kommunstyrelsens upphandlingsenhet och Hållbar utveckling, Samhällsbyggnadsnämnden

Effektmål 2 c) Giftfriare/Miljövänligare byggande.

I byggbranschen används tusentals produkter och material med många olika kemiska ämnen. Många av dessa är miljö- och hälsoskadliga och emitteras till inomhusmiljön och/eller sprids till miljön.

Byggnader har lång livslängd vilket innebär att rätt val av material i bygg- och renoveringsprocesser minskar riskerna för exponering av farliga kemiska ämnen. God planering ger bättre och mer hälsosamma miljöer för dem som ska vistas i lokalerna.

Av Boverkets byggregler framgår att material och byggprodukter som används i en byggnad, i sig eller genom sin behandling, inte ska påverka inomhusmiljön eller byggnadens närmiljö.

Vid upphandling av byggvaror är det lämpligt att använda hållbarhetskriterier framtagna av exempelvis Upphandlingsmyndigheten, Sunda Hus, Byggvarubedömningen och Basta.

Åtgärder

2.c.1. Kriterier för byggande och renovering

Riktlinjer för nybyggnad och renovering, som säkerställer att kända farliga kemiska ämnen inte byggs in i kommunens lokaler ska tas fram.

Upphandlingsmyndigheten, Sunda Hus och Basta ska ligga till grund för kriterierna. Tekniska serviceförvaltningen tillämpar för närvarande Direktiv för Miljöklassad Byggnad – nivå Silver enligt Swedish Green Building Council. Samhällsbyggnadsförvaltningen kommer att föra dialog i med Tekniska serviceförvaltningen i ledningsgruppen hur förbättringar kan ske. **Mål 1.8**

Ansvariga: Tekniska servicenämnden, Samhällsbyggnadsnämnden

2.c.2. Rutiner för dokumentation

Rutiner som säkerställer att alla byggmaterial, och kemikalieinnehåll i byggnad vid nybyggnation finns dokumenterade och sammanställt ska tas fram.

Dokumentationen ska innehålla information om var i byggnaden materialen finns. I den mån det är möjligt och finns ett behov ur hälso- och miljösynpunkt kan även dokumentation av befintliga byggnader och anläggningar tas fram. **Mål 1.8**

Ansvariga: Tekniska servicenämnden, Samhällsbyggnadsnämnden

Effekt mål 2 d) Användning av bekämpningsmedel på kommunens mark ska minska.

Skåne har landets mest bekämpningsmedelsintensiva lantbruk. I länet återfinns bekämpningsmedelsrester i cirka hälften av alla undersökta grundvattenförekomster och i nästan alla undersökta ytvattenförekomster.

Som en del i arbetet med miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö är det viktigt att Trelleborgs kommun följer med i utvecklingen mot en giftfri produktion och skötsel. Kommunfullmäktige i Trelleborgs kommun har år 2014 antagit följande gällande policy.

”Policy för kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun:

”Senast år 2020 ska halten av kemiska bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter vara nära noll (under detektionsgränsen) i sjöar, vattendrag, grundvatten och ytvatten i Trelleborgs kommun”.

Samhällsbyggnadsnämnden har även antagit **”Mål och riktlinjer för spridning av bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun”**, år 2013. I Samhällsbyggnadsnämndens ”Mål och riktlinjer för spridning av bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun”, finns två delmål:

Delmål 1 - kommunägd mark

Delmål 2 – av kommunen utarrenderad mark

”Delmål 1 – Kommunägd mark

All spridning av kemiska produkter (utom ättika) i syfte att bekämpa ogräs ska upphöra senast 2015-12-31 på mark som Trelleborgs kommun äger och förvaltar. Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa svamp, skadedjur och mikroorganismer inom mark och som Trelleborgs kommun äger och förvaltar ska i möjligaste mån upphöra senast 2015-12-31.”

”Delmål 2 – Av kommunen utarrenderad mark

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa ogräs, svamp, skadedjur och mikroorganismer inom av kommunen utarrenderad mark ska i möjligaste mån upphöra senast 2015-12-31.

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa ogräs inom av kommunen utarrenderad mark i vattenskyddsområdena ska upphöra senast 2016-12-31.

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa svamp, skadedjur och mikroorganismer inom av kommunen utarrenderad mark i vattenskyddsområdena ska i möjligaste mån upphöra senast 2016-12-31.”

”Mål och riktlinjer för spridning av bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun” kommer att revideras, t.ex avseende ändringar i lagstiftningen.

I Trelleborgs kommun Miljömålsprogram 2014–2020, fanns i miljömålstemat ”Natur och landsbygd i levande mångfald”, ”Ett rikt odlingslandskap”, det lokala miljömålet 4:

”4 – Andelen ekologiskt odlad mark ska öka i Trelleborgs kommun

Till år 2020 ska andelen ekologiskt odlad mark femdubblas och uppgå till minst 5 % av den totala odlade åkermarken i Trelleborgs kommun. Den åkermark som

ägs och utarrenderas för odling av Trelleborgs kommun ska så långt möjligt brukas enligt ekologiska metoder. Till år 2020 är målet att 50 % av kommunens mark ska brukas ekologiskt.” Målet avseende ekologisk odling har inte nåtts.

Samhällsbyggnadsnämnden har år 2020 antagit ”Riktlinjer för tillståndsprovning vid ansökan om yrkesmässig spridning av växtskyddsmedel inom Trelleborgs kommuns vattenskyddsområden”. Samhällsbyggnadsnämnden beslutade i riktlinjerna att i den inre och yttre zonen inom vattenskyddsområde är det inte tillåtet att använda växtskyddsmedel där risken för läckage för enskilda aktiva substanser överskrider 0.1 mikrogram per liter enligt simulering i Macro-DB.

Enligt miljömålsprogrammets mål 8.2, kommer en ”Vägledning för handläggning av ansökan/anmälan om spridning av bekämpningsmedel på mark och vägar som kommunen äger, förvaltar eller utarrenderar” tas fram och färdigställas år 2022.

I Naturvårdsverkets **Vägledning om tillstånd och anmälan vid användning av växtskyddsmedel inom särskilda områden (2017-10.16)**, enligt 2 kap 40 och 41 §§ förordning (2014:425) om bekämpningsmedel, kapitel 3.4, 3.5 och 5.6 står följande:

”3.4 Kemisk bekämpning med allmänkemikalier eller växtskyddsmedel med låg risk

Om kemiska växtskyddsmedel måste användas för att uppnå syftet med bekämpningen, bör i första hand växtskyddsmedel med låg risk övervägas.”

”3.5 Kemisk bekämpning med växtskyddsmedel som inte är farliga för vattenmiljön

Enligt 11.2 a bekämpningsmedelsdirektivet ska lämpliga åtgärder vidtas för att ge företräde för bekämpningsmedel som inte är farliga för vattenmiljön. Detta har genomförts i svensk rätt genom bestämmelsen i 2 kap 34 § bekämpningsmedelsförordningen. Exempel på verksamma ämnen som ingår i växtskyddsmedel som vanligtvis inte är klassificerade som farliga för vattenmiljön är ättiksyra och pelargonsyra som används för att bekämpa ogräs. I detta sammanhang är det dock viktigt att påpeka att även om själva växtskyddsmedlet inte har klassificerats som farligt för vattenmiljön kan det innehålla verksamma ämnen som är farliga för vattenmiljön. Glyfosat och bentazon är exempel på verksamma ämnen som är klassificerade som farliga för vattenmiljön men som ändå ofta ingår i växtskyddsmedel som inte är klassificerade som farliga för vattenmiljön.”

”5.6 Utformning av beslut om tillstånd

”YTAVRINNING OCH DRÄNERING

Yrkesmässig användning av växtskyddsmedel är tillståndspliktig på ytor av asfalt, betong eller andra hårdgjorda material på grund av risken för ytavrinning till ytvatten eller avloppssystem. I viss mån hanteras risken för oavsiktlig spridning genom ytavrinning på ett generellt plan genom Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2015:2 som innehåller krav på skyddsavstånd till öppna diken, dagvatten- och

dräneringsbrunnar, sjöar och vattendrag och dricksvattenbrunnar. När det gäller växtskyddsmedel som innehåller verksamma ämnen som typiskt sett kan anses innebära en risk för vattenlevande organismer bör prövningsmyndigheten trots detta vara restriktiv med att meddela tillstånd till användning på ytor av asfalt, betong eller andra hårdgjorda material. Detta bör gälla för växtskyddsmedel som är farliga för vattenmiljön eller som innehåller verksamma ämnen som ofta påträffas i vattenmiljön. Exempel på sådana ämnen är MCPA och glyfosat och dess nedbrytningsprodukter.”

I Malmö stads riktlinjer för kemisk bekämpning, från 2015, står följande om vägområden:

”Vägområden och andra mycket genom-släppliga ytor kan vara parkeringsytor där anläggningmaterialet är grus. Spridningen kräver tillstånd som ges av miljöförvaltningen.

Kemisk bekämpning bör inte utföras på grusade eller andra genomsläppliga ytor där risken är mycket hög för avrinning till dag- och ytvatten. Kemisk bekämpning bör heller inte utföras på ytor som har låg biologisk aktivitet som just grusade ytor har. Preparat med ättiksyra, mindre än 24 procent som verksamt substans, kan tillåtas i kombination med bästa möjliga teknik där påverkan på vattendrag till följd av avrinning bedöms som försumbar.

Ansökningar som inkommer till miljöförvaltningen gäller främst bekämpning av ogräs och då på platser där alternativa metoder, som till exempel flammning, innebär en risk eller att alternativa metoder inte är möjliga.

Spridning på ytor av asfalt eller betong eller andra hårdgjorda ytor kräver tillstånd som ges av miljöförvaltningen. Kemisk bekämpning bör inte utföras på hårdgjorda eller belagda ytor då det ofta råder hög risk för avrinning till dag- och ytvatten från dessa ytor.

Preparat med ättiksyra, mindre än 24 procent som verksamt substans, kan tillåtas i kombination med bästa möjliga teknik för att minimera påverkan på omgivningen och där påverkan på vattendrag till följd av avrinning bedöms som försumbar.”

Regeringen beslutade den 24 mars 2021 om en ändring i förordning (2014:425) om bekämpningsmedel. Ändringen innebär ett förbud mot användning av växtskyddsmedel inom följande områden;

- på skolgårdar eller gårdar till förskolor eller på lekplatser som allmänheten har tillträde till,
- i parker eller trädgårdar eller andra områden som i första hand är avsedda att vara rekreationsområden som allmänheten har tillträde till
- inom koloniträdgårdsområden eller i växthus som inte används yrkesmässigt,
- på tomtmark för bostadshus eller på krukväxter i hemträdgårdsmiljö,
- på växter inomhus utom i produktionslokaler, lagerlokaler och liknande.

Förbudet börjar att gälla den 1 oktober 2021.

Se vidare: Högre krav på växtskyddsmedel som får användas i trädgårdar - Kemikalieinspektionen

Åtgärder

2.d.1. Möjlighet till kemikaliefritt brukande/ekologisk odling

Som stöd för möjlighet till kemikaliefritt brukande/ekologisk odling för kommunens arrendatorer finns Samhällsbyggnadsnämndens ”Mål och riktlinjer för spridning av bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun”.

Förslaget bör noggrannare och utredas och sammanställas en redogörelse för samtliga konsekvenser samt hur de negativa konsekvenserna kan begränsas. De som arrenderar kommunägd mark bör kunna redovisa sin kemikalieanvändning och hur de kan arbeta för en minskad kemikalieanvändning. Vid nya avtalsskrivningar ska ekologiskt jordbruk främjas och uppmontras genom att till exempel erbjuda rabatterade arrendeavgifter på frivillig väg. Produktionen bör i sådant fall uppfylla kriterierna enligt KRAV eller annat system som bedöms likvärdigt.

Ansvariga: Kommunstyrelsens enhet för Mark och exploatering

2.d.2. Användningen av bekämpningsmedel på kommunens mark ska minska

Förbud föreligger för spridning av bekämpningsmedel i parker, grönområden, vid bostadshus och andra offentliga ytor som kommunen äger. Tillståndsplikt föreligger för bland annat hårdgjorda ytor och grusytor. I första hand ska förebyggande metoder användas, därefter prioriteras mekaniska- och termiska metoder och i sista hand används kemiska bekämpningsmedel såsom ogräsättika och pelargonsyra. Se Delmål 1 och 2 ovan, Mål och Riktlinjer.

Undantag kan ges för bekämpning av jätteloka och andra invasiva arter. Även vid bekämpning av skadedjur ska andra än kemiska bekämpningsmetoder prioriteras.

Ansvariga: Tekniska servicenämnden, Samhällsbyggnadsnämnden

2.d.3. Vägledning för handläggning av ansökan/anmälan för spridning av bekämpningsmedel på kommunens mark

Vägledning ska sättas upp för handläggning av ansökan/anmälan för spridning av bekämpningsmedel på mark och vägar som kommunen äger, förvaltar och utarrenderar. Vägledningen går ut på remiss till samtliga nämnder och kommunala bolag för synpunkter innan den fastställs av samhällsbyggnadsnämnden. **Mål 8.2**

Ansvariga: Samhällsbyggnadsnämnden Tekniska servicenämnden, kommunala bolag som AB TrelleborgsHem

Inriktningsmål 3. Förvaltningarnas och kommunala bolagens samt allmänhetens kunskap om kemikalier och dess skadeverkningar ska öka.

Samtliga förvaltningar och bolag ska arbeta i ledningsgruppen enligt Handlingsplan för Kemikalieplan för Trelleborgs kommun, och successivt öka sin kunskap om kemikalier och dess skadeverkningar. Kommunledningsförvaltningens kommunikationsenhet ska ta fram information om Kemikalieplanen till förvaltningarna, bolagen och allmänheten.

Effektmål:

3 a) Förvaltningarnas och kommunala bolagens kunskap om kemikalier och dess skadeverkningar ska öka genom att arbeta i ledningsgruppen enligt Handlingsplan för Kemikalieplan för Trelleborgs kommun.

3 b) Kommunledningsförvaltningens kommunikationsenhet tar tillsammans med förvaltningarna och bolagen, genom miljöavdelningen, fram kommunikationsplan med aktivitetsplan för Kemikalieplanen.

Effektmål 3 a) Förvaltningarnas och kommunala bolagens kunskap om kemikalier och dess skadeverkningar ska öka genom att arbeta i ledningsgruppen enligt Handlingsplan för Kemikalieplan för Trelleborgs kommun.

Samtliga förvaltningar och kommunala bolag ska öka sin kunskap om kemikalier och dess skadeverkningar genom att arbeta enligt Handlingsplan för Kemikalieplan i Trelleborgs kommun. Enligt Handlingsplanen ska styrgrupp, en ledningsgrupp och en arbetsgrupp bildas, som håller möten och för Kemikalieplan framåt.

Åtgärder

3.a.1. Förvaltningarnas och kommunala bolagens kunskap om kemikalier och dess skadeverkningar ska öka genom att arbeta i ledningsgruppen enligt Handlingsplan för Kemikalieplan för Trelleborgs kommun.

Samtliga förvaltningar och kommunala bolag ska arbeta i ledningsgruppen enligt Handlingsplan för Kemikalieplan för Trelleborgs kommun. Enligt Handlingsplanen ska en styrgrupp, en ledningsgrupp och en arbetsgrupp bildas, som håller möten, och för Kemikalieplan framåt. Samtliga förvaltningar och bolag ska delta i arbetet för att öka kunskapen om kemikalier och dess skadeverkningar.

Ansvariga: Samtliga nämnder och kommunala bolag

Effektmål 3 b) Kommunledningsförvaltningens kommunikationsenhet tar tillsammans med förvaltningarna och bolagen, genom miljöavdelningen, fram kommunikationsplan med aktivitetsplan för Kemikalieplanen.

Kommunledningsförvaltningens kommunikationsenhet tar tillsammans med förvaltningarna och bolagen, genom miljöavdelningen, fram kommunikationsplan med aktivitetsplan för Kemikalieplanen. Kommunikationsenheten ska ta fram information för Trellnet, Trelleborgs hemsida och sociala medier för att sprida kunskapen om Kemikalieplanen i kommunen och utanför kommunen.

Åtgärder

3.b.1. Kommunikationsplan med aktivitetsplan

Kommunledningsförvaltningens kommunikationsenhet tar tillsammans med förvaltningarna och bolagen, genom miljöavdelningen, fram kommunikationsplan med aktivitetsplan för Kemikalieplan för Trelleborgs kommun.

Ansvariga: Kommunstyrelsens kommunikationsenhet genom miljöavdelningen, i samarbete med samtliga nämnder och bolag.

3.b.2. Kommunikationsmaterial publiceras i valda kanaler enligt aktivitetsplanen

Kommunikationsenheten tar tillsammans med förvaltningarna och bolagen fram information om Kemikalieplanen och lägger ut på till exempel Trelleborgs hemsida och sociala medier till allmänheten.

Ansvariga: Kommunstyrelsens kommunikationsenhet i samarbete med samtliga nämnder och bolag

Inriktningsmål 4. Tillsynen över inventering och utfasning av farliga kemiska ämnen, kemiska produkter och varor i kommunala förvaltningar och bolag ska öka.

För att uppfylla Inriktningsmål 4 ska Samhällsbyggnadsförvaltningens miljöavdelnings tillsynsarbete fokuseras på kontroll av hantering, produktval, inventering, kemikalieförteckningar och utfasning.

Effektmål:

4 a) Tillsynen över inventering och utfasning av farliga kemiska ämnen, kemiska produkter och varor i kommunala förvaltningar och bolag ska öka.

Effektmål 4 a) Tillsynen över inventering och utfasning av farliga kemiska ämnen, kemiska produkter och varor i kommunala förvaltningar och bolag ska öka.

Samhällsbyggnadsförvaltningens miljöavdelnings tillsynsarbete är ett viktigt verktyg för att kontrollera att kemikaliehanteringen i kommunen sker på ett säkert sätt. Tillsynen avser både hantering och produktval. I tillsynen ingår att kontrollera att förvaltningarna och bolagen arbetar med utfasning av utfasningsämnen och prioriterade riskminskningsämnen och att de arbetar för att minimera riskerna med kemikaliehanteringen. Kontroll av kemikalier i varor är viktiga tillsynsområden för kommuner. Kemikalieinspektionen bjuder återkommande in kommuner och länsstyrelser till att vara med i samverkansprojekt inom kemikalietillsynsområdet. Syftet är att öka kunskapen om aktuellt regelområde och bidra till mer enhetlig och effektiv tillsyn över landet.

Miljöbalkens allmänna hänsynsregler lägger stort ansvar på verksamhetsutövare att se till att verksamheten inte skadar människors hälsa och miljö, att arbeta för att minska miljöpåverkan, att göra bra produktval och att ha den kunskap som krävs för att uppfylla miljöbalkens krav. Miljöbalkens allmänna hänsynsregler och övrig lagstiftning finns i bilaga 1.

Åtgärder**4.a.1. Tillsyn över kemikalieförteckningar och utfasning**

Tillsynsmyndigheten ska ställa krav enligt miljöbalken på verksamheter som är tillstånds- och anmälningspliktiga och som använder märkningspliktiga kemiska produkter ska ha en kemikalieförteckning på ämnesnivå. Tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter som hanterar utfasningsämnen och/eller prioriterade riskminskningsämnen ska kunna visa hur de arbetat med utfasning och/eller riskminimering av/för dessa ämnen. Tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter ska också kunna visa att de har kunskap om och följer Reach- och CLP (Classification, Labelling and Packaging of Chemicals) -förordningarna, dess bilagor och kandidatförteckningen. Även övriga mindre företag som berörs av miljöbalken och Reach- och CLP-förordningarna ska visa hur de arbetar med utfasning och riskminskning. Se även åtgärd 2.a.1. Inriktningsmål 2 i bilaga 3.

Mål 7.3.

4.a.2. Tillsyn av förvaltningarnas och bolagens användning av säkerhetsdatablad ska minska riskerna vid hanteringen av kemiska produkter och varor

Förvaltningarna och bolagen ska ha minskat riskerna vid hantering av kemiska produkter och varor med minst 50 % från utgångsläget år 2023 till år 2030. För att nå effektmålet måste förvaltningarna och bolagen öka kunskapen kring risker vid hantering och ta fram säkerhetsdatablad för samtliga hanterade kemiska produkter och varor. Samhällsbyggnadsförvaltningens miljöavdelning ska utföra tillsyn över förvaltningarna och bolagen.

Ansvarig: Samhällsbyggnadsnämnden

Inriktningsmål 5. Samverkan mellan förvaltningarna och kommunala bolagen ska öka.

Samtliga förvaltningar och kommunala bolag ska arbeta i samverkan i ledningsgruppen enligt Handlingsplan för Kemikalieplan för Trelleborgs kommun. Samverkan kan ske med de effektmål och åtgärder som är gemensamma och där det är lämpligt med samverkan. Samtliga förvaltningar och bolag är berörda av till exempel inventeringar, utredningar, utfasning, kemikalieförteckningar, kommunikation och kommunal databas.

Effektmål:

5 a) Samtliga förvaltningar och kommunala bolag ska arbeta i samverkan i ledningsgruppen enligt Handlingsplan för Kemikalieplan i Trelleborgs kommun.

Effektmål 5 a) Samtliga förvaltningar och kommunala bolag ska arbeta i samverkan i ledningsgruppen enligt Handlingsplan för Kemikalieplan i Trelleborgs kommun.

Samtliga förvaltningar och kommunala bolag ska arbeta i samverkan enligt Handlingsplan för Kemikalieplan för Trelleborgs kommun. Enligt Handlingsplanen ska en styrgrupp, en ledningsgrupp och en arbetsgrupp bildas, som håller möten och för Kemikalieplanen framåt. Samverkan kan ske med de effektmål och åtgärder som är gemensamma och där det är lämpligt med samverkan. Samtliga förvaltningar och bolag är berörda av till exempel inventeringar, utredningar, utfasning, kemikalieförteckningar, kommunikation och kommunal databas.

Åtgärder

5.a.1. Samtliga förvaltningar och kommunala bolag ska arbeta i samverkan i ledningsgruppen enligt Handlingsplan för Kemikalieplan i Trelleborgs kommun.

Samtliga förvaltningar och kommunala bolag ska arbeta i samverkan enligt Handlingsplan för Kemikalieplan i Trelleborgs kommun. Enligt Handlingsplanen ska en styrgrupp, en ledningsgrupp och en arbetsgrupp bildas, som håller möten och för Kemikalieplan framåt. Samverkan kan ske med de effektmål och åtgärder som är gemensamma och där det är lämpligt med samverkan. Samtliga förvaltningar och bolag är berörda av till exempel inventeringar, utredningar, utfasning, kemikalieförteckningar, kommunikation och kommunal databas.

Ansvariga: Samtliga nämnder och bolag

Inriktningsmål 6. Samverkan mellan Trelleborgs kommun och andra aktörer i kommunen ska öka.

Samverkan mellan Trelleborgs kommun och intresseföreningar ska etableras genom ledningsgruppens arbete enligt Handlingsplan för Kemikalieplan för Trelleborgs kommun,

Effektmål:

6 a) Senast 2023 ska samverkan mellan Trelleborgs kommun och andra aktörer i kommunen ha etablerats enligt Handlingsplan för Kemikalieplan i Trelleborgs kommun.

Effektmål 6 a) Senast 2023 ska samverkan mellan Trelleborgs kommun och andra aktörer i kommunen ha etablerats enligt Handlingsplan för Kemikalieplan i Trelleborgs kommun.

För att exponeringen av människor och miljön för farliga kemiska ämnen i kemiska produkter och varor i Trelleborgs kommun ska minska, samt den totala mängden farliga ämnen ska minska, måste andra aktörer, såsom olika intresseföreningar, etablera samverkan med Trelleborgs kommun.

Åtgärder***6.a.1. Samverkan mellan Trelleborgs kommun och andra aktörer ska etableras senast 2023 enligt Handlingsplan för Kemikalieplan i Trelleborgs kommun***

Samverkan mellan Trelleborgs kommun och andra aktörer i kommunen ska öka. Enligt Handlingsplanen ska en styrgrupp, en ledningsgrupp och en arbetsgrupp bildas, som håller möten och för Kemikalieplanen framåt. I ledningsgruppen ska olika intresseföreningar ingå.

Ansvariga: Samtliga nämnder och bolag.